

КАРПИНСКОТО ЕВАНГЕЛИЕ И НЕГОВОТО МЕСТО МЕЃУ СЛОВЕНСКИТЕ ПОЛНИ АПРАКОСИ

Вангелија ДЕСПОДОВА, Скопје

Во ракописниот оддел на Државниот историски музеј во Москва под реден бр. 28 во збирката на Хлудов се чува еден ракопис на пергамент кој е составен од следниве делови: л. 1-168v евангелие апракос, л. 169-302v апостол апракос и л. 303-313v фрагмент од ирмологиј.

На десниот агол од долната маргина на л. 302 има запис¹ од четири реда пишуван од друга рака во кој се кажува дека една книга апостол е подарен на Карпинскиот манастир св. Богородица (Кумановско) и поради тоа е од П. А. Лавров² наречен *Карпински*.

Лингвистичката анализа на *Карпинското еб.* (Крп) дозволува да се изведе заклучок дека ракописот го пишувале повеќе препишувачи (еден главен, другите го сменувае) и кај сите е одразен македонски дијалект од североисточен тип од првата половина на 14 век, т. е. ракописот има карактеристични особености на Кратовската книжевна школа. Истите јазични особености се карактеристични и за главната предлошка која, судејќи по лексичкиот состав на Крп, била многу стара.

По својата намена и редоследот на евангелските четива во рамките на целата книга Крп претставува полн апракос. Според класификацијата на Г. А. Воскресенски³ повеќето полни апракоси спаѓаат во втората редакција, но

¹ Р. Угринова-Скаловска, *За записите во еден ракопис од манастирот Карпино*. Македонски јазик 25 (1974), 71-79.

² П. А. Лавров, *Палеографическое обозрение кирилловского письма*. ЭСФ 4.1, 98-99, СПб. 1914.

³ Г. А. Воскресенский, *Характеристические черты четырех редакций славянского перевода Евангелия от Марка по сто двенадцати рукописям Евангелия XI-XIV вв.* Москва 1896 г. (Из »Чтений« Общества Истории и Древностей Российских за 1896 г.).

Карпинското ев. спаѓа во првата. Од полните апракоси во првата редакција спаѓаат уште руското Волоколамско ев. и македонскиот ев. текст од БАН, Ленинград, собр. на Срезневски № 1) (Срз).

Во рамките на архаичните четвороевангелија спаѓаат и ракописите од богомилско потекло со кои има Крп забележителна сличност. В. Јаѓиќ го поставува прашањето дали Крп не е препишано за потребите на богомилите »инаку е тешко да се разбере зошто било потребно во 13 или 14 век за православните христијани да се создава препис на евангелски текст, толку различен од обичната редакција? Сите досега познати текстови од овој постар тип, што не се одамна во употреба во официјалната црква, ако се препишувале се уште во 14 или 15 век, тогаш очигледно биле наменети за богомилите кои ја претпочитале архаичноста«. ⁴

Поаѓајќи од сличноста на Крп со богомилските евангелија, Карел Хоралек ⁵ ја изнесува претпоставката дека врз некоја подалечна предлошка на богомилските четвороевангелија влијаел некој апракос со текст сличен на *Асеманобото еб.* (Асем). Предлошката на богомилските четвороевангелија можеби настанала со доследна ревизија според некој апракос од типот на Крп кое е толку блиско со богомилските четвороевангелија што во рамките на архаичните ракописи е во иста група со нив (негова II група - заб. наша).

Прашањето за редакциите во словенскиот превод на евангелието, т. е. за односот на сочувваните текстови кон првобитниот кирилometодиевски превод е во тесна врска со прашањето за архаизмите во лексиката на одделни ракописи. Извршената анализа на лексичкиот систем во Крп ни покажа дека лексиката на Крп е многу архаична и посебно блиска со ракописите од првата редакција на евангелскиот текст, ⁶ а исто така и со лексиката на постарите триоди. ⁷ *Карпинското еб.* има свој посебен стил во лексиката и во него се употребуваат и лексеми што не се среќаваат не само во стсл. евангелија, туку и во македонските цсл. евангелија. Поради тоа, Крп зазема посебно место меѓу јужнословенските евангелски текстови.

Прашањето за местото на Крп во историјата на стсл. превод на евангелието е истовремено и прашање за еволуцијата на оваа редакција. Затоа, со текстолошката анализа на Крп треба да се определи неговиот генетски однос кон другите

⁴ В. Јаѓиќ, *Мариинское четвороевангелие*. Грац 1960 (репринт), 476.

⁵ К. Hořálek, *Evangeliiáře a čtveroevangelia*. Praha 1954, 269.

⁶ В. Десподова, *Архаизмите и неологизмите во лексиката на Карпинското евангелие*. Изд. МАНУ, Скопје (во печат).

⁷ Ѓ. Русек, *Из лексиката на среднобългарските триоди*. Известия на Института за български език 17 (1969), 154.

евангелија и кон типот во кој спаѓа, т. е. да се определи неговото место меѓу полните апракоси.

Рускиот палеославист Л. П. Жуковскаја по својот метод и изворите се надоврзува на руската традиција и ги истражува главно руските полни апракоси од 12-14 век, т. е. оние што настанале пред второто јужнословенско влијание.⁸ Жуковскаја оперира со над 150 ракописи на полн апракос што ги подвргнува на типолошка (не генеалогска) класификација врз основа на разликите во композицијата и содржината на четивата од педесетница до ново лето и од ново лето до постот и izdelува два основни типови словенски полни апракоси. Сите досега познати руски погнни апракоси се од типот на *Мстиславовото ев.* (Мстисл) од 1115-1117 год. и *Јурјевско ев.* (Јур) од 1118-1128 год. На јужнословенски терен се застапени обата типа словенски полн апракос. Едниот тип е претставен само со два ракописи - српското *Мирославово ев.* (Мир) од 1169-1190 год. кое е препишано од македонска предлошка⁹ и македонското *Григоровичево ев.* бр. 9 (Грг 9) од Лениновата библи. во Москва.¹⁰

Во вториот тип, каде изборот на четивата главно се совпаѓа со Мстисл, спаѓаат сите други јужнословенски полни апракоси што ни се познати: македонските *Карпинско ев.* од првата половина на 14 в., *Радомирово ев.* (Рад) од 13 в. (ЈАЗУ, Шв 24), *Македонскиот евангелски текст* (Срз) од 13 век (Библи. АН СССР, Ленинград, собр. на Срезневски № 1) и десетина српски полни апракоси, од кои ги наведуваме *Вуканово ев.* (Вук) од 1201-1208 год., *Дечанско ев.* од 13 в. (ман. Дечани, ЗЦ № 1), *Хиландарско ев.* од 13 в. (Хиландар № 8), *Ев. на Никола Стањевиќ* од 14 в. (Хиландар № 14), *Калиниково ев.* (ЈАЗУ, Шв 22) и *Лесновско ев.* (ЈАЗУ, IV d 12) од кр. на 13-поч. на 14 в. што претставуваат ист ракопис (КаЛ).

⁸ Резултатите до кои доаѓа Л. П. Жуковскаја ги објавува во повеќе свои трудови. Тие се добро познати на научната јавност и поради тоа тука нема да ги наведуваме поодделно.

⁹ С. М. Куљбакин, *Палеографска и језичка испитувања о Мирослављевом јеванђељу*. СКА. Посебна издања, књ. II. Филозофски и филолошки списи, књ. 13. Сремски Карловци 1925, 21-95; в. исто така: В. Десподова, *Мирославовото евангелие и неговата врска со македонската предлошка*. 11 научна дискусија (Охрид, 13-16 август 1984), Скопје 1985, 157-166; истата, *Кон прашањето за прототипот на Мирославовото евангелие*. Македонски јазик 35 (1984), (во печат).

¹⁰ Л. П. Жуковская, *Рукопись № 9 из собрания Григоровича*. Советское славяноведение 3 (1971), 83-91; в. исто така: В. Десподова, *Македонското евангелие од збирката на В. И. Григорович бр. 9 и проблематиката на јужнословенскиот полн апракос*. Докторска дисертација (во печат).

Вториот тип полни апракоси имаат кирилски праоригинал што настанал во Русија, додека типот Мир Грг 9 според нас потекнува од глаголска предлошка¹¹ и веројатно е поврзан со Климентовата традиција во рамките на Охридската книжевна школа.

Како основни претставници на вториот тип јужнословенски полни апракоси ги земаме *Вукановото* и *Карпинското ев.*

По утврдувањето на основната редакција и на типот полн апракос на кој му припаѓа Крп, треба да се покаже како се одразиле најважните карактеристики на оваа редакција врз Крп и со кои особености на текстот Крп се разликува од полните апракоси од ист тип, т. е. да се изделат индивидуалните особености во текстот на Крп. Поради тоа извршивме детална компарација на текстовите од Крп Вук Рад.¹² Разликите во текстот меѓу наведените ракописи се нагледно прикажани во приложената табела.

Полните апракоси се составени од три циклуси. Циклусот од Велигден (т. е. од поч. на апракосот) до педесетница е заеднички за сите видови словенски апракоси. Релативното единство во содржината, па дури и во јазикот на овој циклус се толкува со фактот, дека овој дел влегувал и во првиот словенски превод на евангелието – краткиот апракос. Во овој циклус има само 4 јазли на разночтенија¹³ меѓу Крп Рад Вук. Од тоа Крп = Рад 2х; Крп = Вук 1х; Рад = Вук 1х. Индивидуални решенија има во Крп 1, во Рад 1, во Вук 2.

Вториот циклус, што трае од вторникот по педесетница до постот, може да се подели на три дела. Во содржината на овој циклус, како и при преминот од едниот дел во другиот, во старите словенски апракоси постојат суштински разлики и врз основа на овие разлики може да се врши типолошко групирање на старите апракоси.

¹¹ В. Десподова, *Мак. ев. од зб. на В. И. Григорович бр. 9 ...*; истата, *Сходства и различия в двух основных типах южнославянского полного апракоса*. Реферати на мак. слависти на IX Меѓународен славистички конгрес во Киев, Скопје 1983, 101-104; истата, *Проблематиката на словенскиот полн апракос и нејзиното третирање во научната литература*. МАНУ, Одд. за лингвистика и лит. наука, Прилози бр. 2 за 1984 год. (во печат).

¹² За *Вукановото ев.* го користевме фототипското издание од Ј. Врана (*Вуканово еванѓеље*, Бг. 1967, Посебна издања САНУ, књ. CDIV, Одељење литературе и језика, књ. 18, стр. 498), а за *Карпинското* и *Радомировото ев.* фотоснимките што се чуваат во фототеката на Одд. за историја на мак. јазик при Институтот за македонски јазик »Крсте Мисирков« во Скопје.

¹³ Терминот е според »variation-units« од Колвел или »узлы разночтений« од А. А. Алексеев (в. *Проект текстологического исследования кирилломефодиевского перевода Евангелия*. Советское славяноведение 1985, № 1, 88).

Во првиот дел од овој циклус спаѓаат четивата од педесетница до ново лето за т. н. пентекостен период. Според Л. П. Жуковскаја¹⁴ кај полните апракоси од типот на Мгистл основната разлика во содржината на четивата во овој дел од апракосот се состои во тоа дали ракописот има четива за т. н. дополнителна седмица и ако има, тогаш по која седмица во циклусот од пд. до њ. л. доаѓаат, кои четива се читаат и дали има текст (или упатување) за сите денови или само за саботата и неделата. Според овие особености и според редоследот на деновите во онаа седмица Л. П. Жуковскаја ги дели словенските апракоси во 20 групи (семји): *Вукановото ев.* го сместува во најмногубројната VIII група. Тука спаѓа и *Рагомировото ев.* Во обата ракописи за дополнителната седмица се земени четива од 15 седмица по н. л. и седмицата почнува со понеделникот, а завршува со неделата.

Карпинското ев. Л. П. Жуковскаја го распределува во V група за која пишува: »Для семји характерно наличие (хотя бы в отсылках) чтений на сб. и вс. 17-й нд. при отсутствии чтений для предшествующих им дней с пн. по пт. Во всех предыдущих неделях после пд. каждая неделя начинается с понедельника.«¹⁵

Не можеме да се согласиме со Л. П. Жуковскаја од следниве причини: во Крп по нд., 16 седмица по пд. на горната маргина од л. 62 стои: ϕ и $\overset{\text{A}}{\text{п}}\overset{\text{A}}{\text{р}}\overset{\text{A}}{\text{в}}\overset{\text{A}}{\text{р}}\overset{\text{A}}{\text{а}}$ $\overset{\text{A}}{\text{л}}\overset{\text{A}}{\text{и}}$ $\overset{\text{A}}{\text{и}}$ $\overset{\text{A}}{\text{ч}}\overset{\text{A}}{\text{ь}}\overset{\text{A}}{\text{н}}$. $\overset{\text{A}}{\text{д}}\overset{\text{A}}{\text{н}}\overset{\text{A}}{\text{е}}\overset{\text{A}}{\text{м}}\overset{\text{A}}{\text{ь}}$. а $\overset{\text{A}}{\text{з}}\overset{\text{A}}{\text{е}}$. $\overset{\text{A}}{\text{ч}}\overset{\text{A}}{\text{ь}}\overset{\text{A}}{\text{т}}\overset{\text{A}}{\text{и}}$ $\overset{\text{A}}{\text{с}}\overset{\text{A}}{\text{х}}$. ин[х], потоа следи 17 сб. (Мт 25, 1-13), нд (Мт 15, 21-28), пн (Мк 12, 13-17), вт (Мк 12, 18-27), ср (Мк 12, 28-37), чт (Мк 12, 38-44), пт (Мк 13, 1-8), потоа е напишано: $\overset{\text{A}}{\text{с}}\overset{\text{A}}{\text{х}}$. $\overset{\text{A}}{\text{з}}$ $\overset{\text{A}}{\text{л}}$. и $\overset{\text{A}}{\text{н}}\overset{\text{A}}{\text{е}}$. $\overset{\text{A}}{\text{з}}$ $\overset{\text{A}}{\text{л}}$. при нача[. .]. Ова значи дека 17 седмица по пд. (т. н. дополнителна) во Крп почнува со саботата, а завршува со петокот, има четива за сите денови и за неа се користени четива од 16 седмица по н. л. Според споменатата класификација Крп треба да се распореди во X група: »В них имеется дополнительная неделя, причем чтения на дни с пн. по пт. заимствованы из чтений на те же дни в 16-ю нд. н. л. (начинаются М. XII 13). Дни недели исчисляются здесь с субботы.«

Ако ги разгледаме од овој аспект сите полни апракоси што спаѓаат во првата редакција на Воскресенски, може да се каже следново: *Волоколамско ев.* нема дополнителни четива за 17 седмица (според Л. П. Жуковскаја), Срз има четива само за сб. и нд. Во Крп има четива за целата седмица, но во предлошката од

¹⁴Л. П. Жуковская, *Типология рукописей древнерусского полного апракоса XI-XIV вв. в связи с лингвистическим изучением их*. Памятники древнерусской письменности; Язык и текстология, 252.

¹⁵Л. П. Жуковская, *Типология рукописей ...*, 268.

која е Крп препишано нив веројатно ги немало и тие се преземени од друга предлошка, зашто не само што е текстот пишуван со друга рака, ами се менува и редоследот на деновите во седмицата.

Предлошката што послужила за пополнување на дополнителната седмица веројатно послужила и за четивата од 4, 5, 6 и 7 седмица по Велиден, зашто до 3 нд. по Велиден седмицата почнува со понеделник, потоа од 4-7 седмица (л. 10-26) седмицата почнува со саботата. Место 1 изгубен лист на л. 26v се наоѓа молитва од српска редакција. Од л. 27v седмицата почнува одново со понеделник (тоа е првата седмица по педесетница). Деталната лингвистичка анализа на Крп може да ја отфрли или да ја потврди оваа хипотеза.

Од друга (руска) предлошка се преземени и четивата за петокот, 11 седмица по пд., но тука седмицата почнува со понеделникот како кај основната предлошка.

Во четивата од пд. до н. л. има 23 јазли на разнотенија меѓу Крп Рад Вук. Од тоа Крп = Рад 4x; Крп = Вук 4x; Рад = Вук 11x. Индивидуални решенија има во Крп 15, во Рад 7 и во Вук 7.

Во четивата од н. л. до постот, како и во претходните, постојат во словенските полни апракоси разлики во изборот и бројот на четивата, во нивниот назив, како и во нивниот распоред.

Меѓу Крп од една страна и Рад Вук од друга страна, основната разлика во овој дел од апракосот се состои во тоа што се префрлени четивата за понеделникот и вторникот 13 седмица (л. 71v). Така, четивото Мк 8, 22-26 во Крп се чита во понеделникот, а во Рад Вук во вторникот. Четивото Мк 8, 11-21 во Крп се чита во вторникот, а во Рад Вук (Мк 8, 11-20) во понеделникот. Притоа заглавијата во Крп не се префрлени и поради тоа не одговараат на четивата.

Во четивата од н. л. до постот меѓу трите компарирани ракописи има 22 јазли на разнотенија. Од тоа Крп = Рад 1x; Крп = Вук 3x; Рад = Вук 15x. Индивидуални решенија има во Крп 18, во Рад 6 и во Вук 4.

Третиот циклус почнува од постот (што трае 40 дена и затоа се наречува четириесетница) до саботата пред цветна недела. Во овој дел има 6 јазли на разнотенија меѓу Крп Рад Вук. Од тоа Крп = Рад 0x; Крп = Вук 1x; Рад = Вук 5x. Индивидуални решенија има во Крп 5, во Рад 1, во Вук 0.

Покрај четивата од постот и четивата од цветна (велика) недела што се наоѓа непосредно пред Велиден се важни во текстолошки поглед. Основната разлика меѓу Крп и Вук се состои во тоа што четивата на оџмъивение ногоџ (Ј 13, 1-11) и по оџмъивени (Ј 13, 12-17) во Крп доаѓа по велика среда на литургија, а во Рад Вук по велики четврток на литургија. Инаку, во цветна

недела има 8 јазли на разнотенија меѓу Крп Рад Вук. Од тоа Крп = Рад 0х; Крп = Вук 1х; Рад = Вук 7х. Индивидуални решенија има во Крп 7, во Рад 1 и во Вук 0.

Кај страсните евангелија меѓу Крп Рад (односно Мстисл)* Вук има 32 јазли на разнотенија. Од тоа Крп = Рад 0х; Крп = Вук 1х; Рад (одн. Мстисл) = Вук 9х. Индивидуални решенија има во Крп 13, во Рад (одн. Мстисл) 5, во Вук 4.

Ако ги сумираме сите јазли разнотенија меѓу трите компарирани ракописи, се добива следнава слика: Крп = Рад 7х; Крп = Вук 11х; Рад = Вук 48х. Индивидуални решенија има во Крп 59, во Рад 21 и во Вук 17.

Деталната текстолошка анализа ни покажува дека и покрај тоа што Крп Рад Вук се полни апракоси од ист тип, меѓу нив има некои ситни разлики што се состојат во вметнување, испуштање или префрлање на некои четива. Од овие разлики произлегува дека Рад и Вук се текстолошки поблиски, додека Крп стои настрана. Така, посебноста на Крп што ја утврдивме во лексички поглед, се потврдува и во текстолошки поглед. Поради тоа се зголемува значењето на Крп во објаснувањето на еволуцијата на словенскиот превод на евангелието.**

На крајот, останува уште да се истакне неопходноста од покомплетно проучување на овој важен текст и од негово издавање со опширна студија, диференцијален речник и фототипски репродуциран текст.

*По завршувањето на текстот на Рад пред крајот на осмото евангелие на маките (Л 23, 32-45), во компарациите го вклучивме Мстисл, зашто Рад е и во текстолошки и во лексички поглед поблиско до Мстисл отколку до Вук.

**Патем да споменеме дека покрај лексичкиот состав и композицијата на четивата, Крп се разликува од другите македонски ракописи и во илуминацијата која неверојатно потсетува на илуминацијата од руските апракоси. Разгледувањето на ракописите и од овој аспект го истакнува на пр. Л. П. Жуковскаја која пишува: »Однако орнамент – это такая сторона манускрипта, которая помогает не только текстологическому, но и палеографическому анализу рукописи и группировке списков памятника с позиции палеографии.« (в. Л. П. Жуковская, *Текстология и язык*, 209); истата, *Связь изучения изобразительных средств и текстологии памятника*. Древнерусское искусство. Рукописная книга. Сборник второй, Москва 1974; истата, *Инициалы в др. русских рукописных книгах*. Русская речь, 1974, № 3.

ТЕКСТОЛОШКИ РАЗЛИКИ МЕЃУ Крп Рад Вук

Ден	седмица	текст
чт	3	Ј 6, 40-44 Крп Рад Ј 6, 39-44 Вук
ср	6	Ј 12, 36-44; 46-47 Крп Вук Ј 12, 36-47 Рад
пт	6	Ј 14, 1-11 Крп Ј 14, 1-10* Рад Вук
пт	7	Ј 17, 18-26 Крп Рад
-		Ј 17, 11-26 Вук
<i>Педесетница</i>		
<i>Изгубен 1 л. во Крп</i>		
пн	1	Мт 18, 19*-20 Крп (10-20 Мст) Мт 18, 10-22 Рад Мт 18, 10-14* Вук
чт	1	Мт 5, 27-29; 31-32 Крп Мт 5, 27-32 Рад Вук Мст
сб	1	Мт 5, 42-46; 48 Крп Мт 5, 42-48 Рад Вук Мст
пт	3	Мт 10, 32-36 Крп Вук Мст Мт 10, 32-42 Рад
сб	4	Мт 8, 14-22 Крп Мт 8, 14-23 Рад Мст Мт 8, 14-18; 23 Вук
вт	5	Мт 12, 14-16; 22-30 Крп Вук Мст Мт 12, 14-30 Рад
пн	6	Мт 13, 12-23 Крп Мт 13, 10-23 Рад Вук Мст
вт	6	Мт 13, 31-32 Крп
ср	6	Мт 13, 33-36* Крп Мт 13, 31-36* Рад Мт 13, 31-36 Вук Мст
нд	6	Мт 9, 1-8 Крп Рад Мст Мт 9, 1-6; 8 Вук

Ден	седмица	текст
пт	9	Мг 21, 12-20 Крп Изгубен 1 л. во Рад
ср	11	Мг 21, 12-14; 17-20 Вук Мст Мг 23, 29* и 39* (упат.) Мг 23, 29-39 Рад Вук Мг 23, 29-38 Мст
пт	12	Мк 2, 18-22* Крп Мк 2, 18-22 Рад Мст Мк 2, 18-20; 22 Вук
сб	12	Мг 20, 29-34 Крп Рад Мст Мг 20, 29-30; 32-34 Вук
пт	13	Мк 4, 1-9 Крп Вук Мст Мк 4, 1-8 Рад
пт	14	Мк 5, 22-25 Крп Мк 5, 22-24* Рад Мк 5, 22-24 Вук Мст
нд	14	Мг 22, 2-11; 12*; 13-14 Крп Мг 22, 2-8; 8*; 9-14 Рад Мг 22, 2-14 Вук (1-14 Мст)
пн	15	Мк 5, 24-34* Крп Мк 5, 24-34 Рад Вук Мст
сб	15	Мг 24, 1-9; 13 Крп Мст Мг 24, 1-13 Рад Вук
ср	16	Мк 7, 14-24 Крп Вук Мст Мк 7, 17-23; Мг 15, 20; Мк 7, 24 Рад
чт	16	Мк 7, 24-30* Крп (30 Мст) Мк 7, 24-31* Рад Вук
пт	16	Мк 8, 1-10 Крп Мк 8, 1*-10 Рад Вук Мст
сб	16	Мг 24, 34-37; 42-44 Крп Мг 24, 34-44 Рад Вук Мст
пн	17	-- Крп Мст Мк 10, 46-52 Рад Вук
вт	17	-- Крп Мст Мк 11, 11-21 Рад Вук

Ден	седмица	текст
ср	17	-- Крп Мст Мк 11, 22-26 Рад Вук
чт	17	-- Крп Мст Мк 11, 27-33 Рад Вук
пт	17	-- Крп Мст Мк 12, 1-11 Рад Вук
сб	17	Мг 25, 1-13 Крп Рад Вук Мст
нд	17	Мг 15, 21-28 Крп Рад Вук Мст
пн	17	Мк 12, 13-17 Крп -- Рад Вук Мст
вт	17	Мк 12, 18-27 Крп -- Рад Вук Мст
ср	17	Мк 12, 28-37 Крп -- Рад Вук Мст
чт	17	Мк 12, 38-44 Крп -- Рад Вук Мст
пт	17	Мк 13, 1-8 Крп -- Рад Вук Мст

Читања по ново лето

чт	4	Л 7, 17-19; 21-30 Крп Л 7, 17-30 Рад Вук
пн	6	Л 10, 22-24 Крп Вук Мст Л 10, 22-24; Л 13, 22 Рад
вт	6	Л 11, 1-9 Крп Л 11, 1-10 Рад Вук Мст
нд	6	Л 8, 26*-35; 38-39 Крп -- Рад Л 8, 26*-39 Вук (27-39 Мст)
чт	7	Л 11, 47-52 Крп Л 11, 47-54; Л 12, 1 Рад Вук Мст
пн	8	Л 12, 13-15; 22*-31 Крп Мст Л 12, 13-31 Рад Вук
нд	8	Л 10, 25-37 Крп Мст Л 10, 25-31; 33-37 Рад Л 10, 25-27; 29-37 Вук

Ден	седмица	текст
ср	9	Л 15, 1-7 Крп Л 15, 1-10 Рад Вук Мст
ср	10	Л 18, 15-17; 26-30 Крп Мст Л 18, 15-30 Рад Вук
чг	10	Л 18, 31-34 Крп Вук Мст Л 18, 31-34* Рад
ср	12	Л 21, 5-8*; 10-11 Крп Л 21, 5-11 Рад Вук Мст
пн	13	Мк 8, 22-26 Крп Мк 8, 11-20 Рад Вук
вт	13	Мк 8, 11-21 Крп Мк 8, 22-26 Рад Вук
нд	13	Мк 10, 17* и 27* Крп (упат.) Мк 10, 17-27 Рад Вук
чг	14	Мк 10, 17* и 27* Крп (упат.) Мк 10, 17-27 Рад Вук
пн	15	Мк 10, 46-47; 49-52 Крп Мк 10, 46-52 Рад Вук
пн	16	Мк 12, 13-17* Крп Мк 12, 13-17 Рад Вук

Недела месопусна

пт	Мк 15, 20*; 22; 25; 33-41 Крп Рад Мк 15, 22; 25; 33-41 Вук
сб	Л 21, 8-9; 25-27; 33-36 Крп Вук Л 21, 8-9; 25-36 Рад
нд	Мт 25, 31-37; 39-46 Крп Мт 25, 31-46; Л 19, 29-40 Рад Вук

Недела сиропусна

вт	Л 22, 39-42; 45-71 Крп Л 22, 39-41*; 61*-71 Рад Л 22, 39-71 Вук
чг	Л 23, 1-34; 44-56 Крп Л 23, 1-31; 32-56 Рад Л 23, 1-56 Вук

Ден	седмица	текст
<i>Читања од постот</i>		
сб	1	Мк 2, 23-28 Крп Вук Мк 12, 1-13 Рад
нд	1	Ј 1, 43-48*; 50*-51 Крп Ј 1, 43-51 Рад Вук
сб	3	Мк 2, 14-17 Крп Мк 7, 31-37 Рад Вук
сб	4	Мк 7, 31-37 Крп Мк 8, 27-31 Рад Вук
сб	5	Мк 8, 27-31 Крп Мк 2, 14-17 Рад Вук
нд	5	Мк 10, 32* и 45* Крп (упат.) Мк 10, 32-45 Рад Вук
<i>Цветна недела</i>		
пн	утр	Мт 21, 18-19; 21-42 Крп Мт 21, 18-43 Рад Вук
вт	лит	Мт 24, 36-40; 42-51 Крп Мт 24, 36-51 Рад Вук
ср	утр	Ј 12, 17-44; 46-50 Крп (17-50 Мст) Мк 14, 1-11 Рад Вук
ср	лит	Мт 26, 6* и 16* Крп (упат.) Мт 26, 6-16 Рад Вук Мст На оумывение ногоу -- Крп Ј 13, 1-11 Рад Вук По оумывени -- Крп Ј 13, 12-17 Рад Вук
чт	лит	Мт 26, 1*-20 Крп Вук Мст Мт 26, 1*-39 Рад На оумывение ногама Ј 13, 1-11 Крп Мст -- Рад Вук По оумывени Ј 13, 12-17 Крп Мст -- Рад Вук

Ден	седмица	текст
		<i>Страсни евангелија</i>
5 на мак.		Мт 27, 3-22; 24-32 Крп Мт 27, 3-32 Рад Мст (17*-32 Вук)
7 на мак.		Мт 27, 33-54 Крп Мст Мт 27, 33-56 Рад Мт 27, 33-61 Вук
9 на мак.		Ј 19, 16-37 Крп Завршува Рад Ј 19, 25-37 Вук Мст
в. пт. час 1		Мт 27, 1-52; 54-56 Крп (1-54 Мст) Мт 27, 1-43 Вук
в. пт. час 3		Мк 15, 1-13; 15-32* Крп -- Вук Мст
в. пт. час 6		Л 22, 66-71 Крп -- Вук Мст
в. пт. час 6		Л 23, 1-31 Крп -- Вук Мст
в. пт. час 6		Л 23, 44*; 56 Крп -- Вук Мст
в. пт. час 9		Ј 19, 17-25* Крп -- Вук Мст
в. пт. лит.		Мт 27, 33-38 Крп -- Вук Мст
в. пт. лит.		Л 23, 39-43 Крп Вук -- Мст
в. пт. лит.		Мт 27, 39-54 Крп Мт 27, 45-54 Вук -- Мст
в. сб. утр.		Мт 27, 62* Крп Мт 27, 62-66 Вук Мт 27, 55-66 Мст

Резиме

По својата намена и редоследот на евангелските четива во рамките на целата книга *Карпинското ев.* претставува полн апракос, но според класификацијата на Г. А. Воскресенски тоа не спаѓа во втората, туку во првата редакција. Лексиката на Крп е многу архаична и посебно блиска со ракописите од првата редакција на евангелскиот текст, а исто така и со лексиката на постарите триоди.

Според класификацијата на словенските полни апракоси што ја врши Л. П. Жуковскаја Крп е од типот на *Мстиславовото ев.* и спаѓа во 5 група. Според нас, тоа спаѓа во 10 група, зашто дополнителната седмица почнува со саботата и има четива за сите денови.

За да го определиме местото на Крп меѓу полните апракоси од ист тип, го споредивме со срп. *Вуканово* и со макед. *Радомирово ев.* (ЈАЗУ, III б 24). Деталната текстолошка анализа покажува дека и покрај тоа што Крп Рад Вук се полни апракоси од ист тип, меѓу нив има некои ситни разлики од кои произлегува дека Рад и Вук се текстолошки поблиски, додека Крп стои настрана. Посебноста на Крп во лексички и текстолошки поглед го зголемува неговото значење за објаснувањето на еволуцијата на словенскиот превод на евангелието.

Sažetak

KARPINSKO EVANĐELJE I NJEGOVO MJESTO MEĐU SLAVENSKIM PUNIM APRAKOSIMA

Po svojoj namjeni i redosljedu evanđeljskih čitanja u okviru cijele knjige *Karpinsko ev.* predstavlja puni aprakos, ali prema klasifikaciji G. A. Voskresenjskoga ono ne spada u drugu nego u prvu redakciju. Leksik Krp veoma je arhaičan i osobito blizak rukopisima prve redakcije evanđeljskog teksta, a isto tako i leksiku starijih trioda.

Prema klasifikaciji slavenskih punih aprakosa koju vrši L. P. Žukovskaja, Krp je tipa *Mstislavova ev.* i spada u 5. grupu. Prema nama, Krp spada u 10. grupu jer tzv. dopunski tjedan počinje od subote i sadrži čitanja za sve dane.

Da bismo odredili mjesto Krp među punim aprakosima istog tipa, usporedili smo ga sa srp. *Vukanovim* i maked. *Radomirovim ev.* (JAZU, III б 24). Detaljna tekstološka analiza pokazuje da i pored toga što Krp Rad Vuk predstavljaju pune aprakose istog tipa, među njima postoje sitnije razlike iz kojih izlazi da su Rad i Vuk tekstološki bliži, dok Krp stoji po strani. Zasebnost Krp u leksičkom i tekstološkom pogledu povećava njegovo značenje za objašnjenje evolucije slavenskog prijevoda evanđelja.

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 21. listopada 1985.

Autor: *Vangelija Despodova*

Arhiv na Makedonija, Odeljenje ISK, Skoplje